Muziek uit de toren

Ben jij al eens in een toren geweest van een kasteel of kerk? Dan weet je vast dat je dan heel wat treden omhoog moet klauteren. Hoe hoger je komt, hoe smaller de trap. Als je eindelijk boven bent, heb je een prachtig uitzicht! Niet alleen in vakantielanden staan hoge torens, ook hier in ons eigen Nederland. Heel veel zelfs! Omdat je zo gewend bent dat ze er staan, vergeet je soms weleens om ze te bekijken…

De meeste torens in Nederland zijn oude kerktorens. En juist in deze torens zit muziek! Vaak vind je daar eeuwenoude orgels en met een beetje geluk een prachtige beiaard helemaal bovenin.

Op deze kaart vind je allerlei geheimen over deze twee bijzondere instrumenten. Lees, kijk, puzzel en maak de opdrachten. Als je alles helemaal af hebt, ga je zelf een kijkje nemen in een echte toren!

12

Bewaar deze puzzel tot het laatst!

C	A	R	I	L	L	O	N	L	N	E	B	D	R	E
O	R	G	E	L	R	L	R	A	A	E	N	E	D	S
R	E	N	E	M	T	T	O	G	I	A	T	R	E	N
G	N	I	D	I	U	D	N	A	A	S	D	J	I	T
E	E	R	R	S	S	L	A	E	I	N	K	E	D	Z
L	P	E	A	K	T	R	T	G	M	L	I	N	P	D
T	J	H	A	E	D	E	E	I	O	U	A	S	R	I
R	I	C	N	I	T	R	O	K	T	L	N	A	T	T
A	P	S	E	Z	E	N	K	T	R	A	A	O	B	O
P	L	R	D	U	N	E	R	E	C	I	S	U	M	O
P	E	R	U	M	N	D	D	E	E	V	O	K	L	M
E	G	U	O	S	Z	E	I	B	V	O	E	T	E	N
R	R	E	P	A	N	F	L	U	I	T	O	R	E	N
K	O	E	S	T	E	O	T	N	E	K	K	O	T	S
B	L	A	A	S	I	N	S	T	R	U	M	E	N	T

Puzzelmomentje

Zoek de woorden horizontaal, verticaal en diagonaal in de puzzel en streep ze door.
Als je alle woorden gevonden hebt, blijven er losse letters over. Begin links boven, lees ze regel voor regel en schrijf ze op in de vakjes. Klaar? Dan lees je hier wat veel mensen niet weten...

BEIAARD	MUZIEK	PEDAAL
BEIAARDIER	NEDERLAND	REGISTER
BLAASINSTRUMENT	ORGANIST	SCHERING
CARRILLON	ORGEL	STOKKENTOETS
KLOKKENSPEL	ORGELPIJPEN	TIJDSAANDUIDING
MONUMENT	ORGELTRAPPER	TOETS
MULTITASKEN	OUDENAARDE	TOREN
MUSICEREN	PANFLUIT	VOETEN

☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐☐☐☐☐☐ ☐☐☐☐☐☐
☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐☐☐☐☐☐!

DE BEIAARD

Het orgel is meestal maar een paar trappen hoog, voor de beiaard moet je helemaal naar de top. Een hele klim. Maar dan zie je wel iets bijzonders. Niet het allergrootste, wel het zwaarste instrument ter wereld!

Beiaard??? Nou, dat is gewoon een heel mooi woord voor carillon en dat is weer een heel mooi woord voor klokkenspel. En dat ken je wel, toch? Je vindt de beiaard bovenin torens van kerken, stadhuizen, vaak grotere, belangrijke gebouwen, want het was vroeger echt een luxe om mee te pronken. Je hoort de klokken al van ver. Luister maar eens als je in de buurt bent. Het wordt er net even gezelliger door op straat.

Wist jij dat de beiaard het zwaarste instrument ter wereld is? Een grote klok kan wel 100.000 kilo wegen. Stel je eens voor: 100.000 pakken suiker op een hoop!

Zijn er klokken in een toren, dan kent iedereen in de wijde omgeving ze. En dat was vroeger ook zeker de bedoeling. De beiaard paste goed in onze burgerlijke samenleving, waarin veel gedeeld werd. Ook de muziek: de beiaard was en is voor iedereen én bedoeld om samen van te genieten. En dat is meteen een heel groot verschil met het orgel, dat alleen bedoeld was voor de mensen binnen in de kerk.

De beiaard was er vroeger niet alleen voor de lol. Een aantal keren per uur speelde hij namelijk een melodie, steeds een andere. In de tijd dat er nog geen horloges, klokken of smartphones waren, wisten de mensen zo precies hoe laat het was! De beiaardier speelt op vaste tijden en de rest van de tijd… wordt de beiaard aangestuurd door een computer. Maar horen doe je hem nog steeds!

8

De beiaard ontstond in de 16e eeuw. Waarschijnlijk is de eerste gebouwd in het jaar 1510 in het Belgische Oudenaarde.

Dat is ☐☐☐ jaar geleden.

De beiaard werd erg populair in Nederland. Je vindt er tegenwoordig zo'n 160 en dat maakt ons wereldkampioen!

De beiaard bestaat uit rijen klokken die allemaal heel precies gestemd zijn. Je kunt er zo prachtige muziek mee maken. De klokken zijn superzwaar. Hoe lager een klok klinkt, hoe zwaarder zij is. Een klok die acht keer zo zwaar is, is acht tonen lager. Stel een klok is 640 kg. Hoeveel kg weegt een klok die 16 tonen hoger is?

☐☐ kg

10

Heej, terugkomen jullie…!!!
Deze noten zijn ontsnapt en gebruiken de klok als glijbaan. Dat kan niet de bedoeling zijn! Zet jij ze terug onder het liedje? Zonder noten kan het namelijk echt niet gespeeld worden door de beiaardier! (a = 1, b = 2, etc.)

3		4		5		3	
Va	-	der		Ja	-	oob	
		5		6		7	
		Slaapt		gij		nog	
7		1	7		6	5	3
Al	-	le	klok	-	ken	lui -	den
						3	7	3
						Bim	bam	bom

9

De klokken worden meestal bespeeld via stokkentoetsen die je met je vuisten indrukt. De zware klokken bespeel je via pedalen met de voeten. Zodra je de beiaard bespeelt, beweegt er een draad die ervoor zorgt dat er helemaal bovenin een klepel tegen de klok aantikt en je een toon hoort. Mooi hoor!

Je snapt natuurlijk wel dat als er tientallen klokken hangen, er een heel doolhof aan draden ontstaat! Wil jij weten hoe die gespannen draden heten? Zoek de draad met het juiste woord en schrijf het hier op:

☐☐☐☐☐☐☐☐

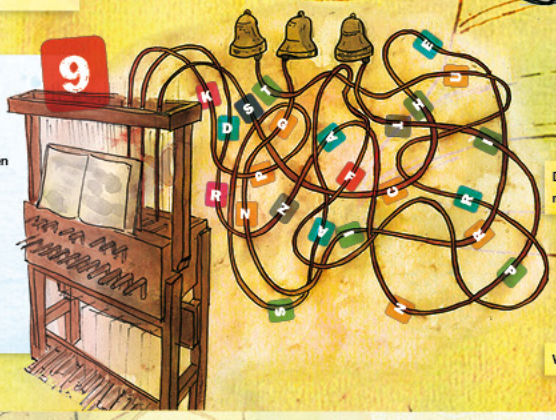

11

Ook in onze Nederlandse taal komt de klok regelmatig voor. Verbind ieder 'klokspreekwoord' aan zijn betekenis.

- De klok horen luiden, maar niet weten waar de klepel hangt.
- Iets aan de grote klok hangen.
- Een stem als een klok.
- De brandklok luiden.
- Waar een klok luidt, daar is een kapel.

- Van een gerucht is altijd wel iets waar.
- Enorm tekeergaan.
- Ergens over gehoord hebben, zonder er echt iets vanaf te weten.
- Hij maakt het algemeen bekend.
- Een luide, duidelijke stem.

Weer terug uit de toren? Praat samen nog even na door deze vragen te beantwoorden:

En... wat vond je ervan? .....

Wat vond je het leukste, raarste, gekste, opvallendste? .....

Het orgel en de beiaard zijn vaak monumenten. Dat betekent dat ze belangrijk zijn voor ons land en je ze niet zomaar er mag breken. Waarom denk jij dat het orgel en de beiaard vaak monumenten zijn? .....

Vind jij het goed dat deze instrumenten zo goed bewaard moeten blijven? Waarom? .....

Ontwikkeld in opdracht van: CultuurContact, bureau voor cultuureducatie Helmond
Mede mogelijk gemaakt door: Comité Open Monumentendag Helmond | Cooveld Smits Stichting

Gemaakt door:
Marieke van den Beemt
kuculemu

MUZIEK UIT DE TOREN

Tekst en concept: Saskia Martens | Illustraties en ontwerp: Marieke van den Beemt